

פרק א: מחלוקת ר' שמעון ור' יהודה במקורות התנאיים

תחילת עיוננו בתורתם של שני התנאים, ר' יהודה בן עילאי ור' שמעון בן יוחאי, תהיה כמובן במקורות הראשונים ביותר שבידינו מתקופת פעילותם – המקורות התנאיים הקאנוניים, המשנה והתוספתא.¹ ברי כי אף בסקירה זו איננו מתיימרים לעמוד על עמדותיהם המקוריות של שני האנשים, ר' שמעון ור' יהודה, אלא לבחון כיצד השתקפו עמדותיהם בספרות הקרובה להם ביותר בזמנה ובמקומה.

להלן נסקור את המקורות התנאיים העוסקים בעמדות ר' יהודה ור' שמעון באיסורי טלטול ושימוש בשבת וביו"ט. מכיוון שיש הבדל בין השכבות התנאיות השונות, הסקירה הינה דיאכרונית.²

1. משנה

1.1 ר' יהודה

א. משנה שבת פי"ז מ"ה

כל הכלים >הנטלים³ בשבת ושיבריהם ניטלים⁴
ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה
שיברי עריבה לכסות בהן את פי החבית שיברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך
ר' יהודה אומי ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן
שיברי עריבה לתוך מקפה ושיברי זכוכית לצוק בתוכן שמן

ר' יהודה אוסר טלטול שברי כלים, אלא אם כן הפונקציה שהם יכולים למלא זהה באופיה לפונקציה שמילא הכלי השלם. זאת בניגוד לת"ק המתיר את הנטילה אף אם השבר מסוגל לבצע פונקציה כלשהי. בבבלי (קכד ע"ב) מובאים שני ניסוחים למימרת שמואל המצמצמת את המשנה. לפי הראשון, חולקים ת"ק ור"י בכלים שנשברו בערב שבת, כאשר אם נשברו הכלים בתוך שבת אף ר"י יתיר את נטילתם, 'הואיל ומוכנין על גבי אביהן'. בהצעתה השניה קובעת המימרה כי המחלוקת היא בכלים שנשברו בתוך השבת, אך בכלים שנשברו לפני שבת יותרו בטלטול לכולי עלמא. הנחת היסוד המשותפת לשתי ההצעות הללו היא כי המחלוקת נמצאת בתחום אחד מבין התחומים, כך שבכל מקרה תהיה כניסת השבת גורם משמעותי עבור ר' יהודה. בעקבות ניסוחה השני של המימרה הלכו מפרשי המשנה.

אולם פרשנות זו אינה מחייבת. ראשית, מבחינה לשונית נראה כי 'שיבריהם' מתייחס למצב קיים ולא לשינוי בעבר הריאלי הקרוב. לו רצתה המשנה לדון בכלים שזה עתה נשברו, קרוב לוודאי שהניסוח היה מעין 'כל הכלים שנשברו [בשבת] ניטלים...'. סימן לדבר, משנה א' בפרק זה, 'אף על

¹ במדרשי ההלכה לא מצאתי עקבות לעמדותיהם של שני תנאים אלה בתחומים הרלוונטיים.
² סקירה דומה ישנה אצל יצחקי, מוקצה, עמ' 84-86. על אף הדמיון והחזרה שבסקירות הקורא יבחין במגמתן השונה ועי' לעיל, מבוא, 3.2.
³ 'הניטלים' בה"א אף בכ"י פארמה; כ"י קיימבריג' ועוד וכ"כ בה"י של המשנה בבבלי: ניטלים/ן, עי' גולדברג, עמ' 310
⁴ כך בכל כה"י, בשני הענפים. רק בדפוס הבבלי נוסף כאן 'עמהן'.

פי שנתפרקו בשבת'. אין זאת אומרת שניסוח זה שולל מצב שבו הכלים נשברו בשבת, אלא שהוא כנראה אדיש למועד שבירתם. מכאן, שיתכן ומחלוקת ת"ק ור"י חותכת את גבולות הזמן. שנית, כל פרק יז במשנת שבת מתייחס לכלים במצבם הנוכחי ולמעט האזכור הנ"ל במ"א אינו דן במצבים משתנים בין ע"ש לשבת. זאת בניגוד לפרק הקודם ('כל כתבי'), המתאפיין בהלכות על תקלות ושינויים שארעו תוך השבת. פרקנו מנסה להגדיר 'כלי' לצורך השבת ועל-כן הוא אינו מעוניין בהיסטוריה של הכלי אלא במצבו הנוכחי. אין סיבה להניח כי משנתנו שונה משאר הפרק. ניתן לשער, לפיכך, כי משנתנו מתארת מחלוקת כוללת של ת"ק ור"י לגבי מעמדם של 'שברי כלים' שאינם 'עושין מעין מלאכתן'. כשם שבמשניות אחרות בפרק הבוחן להיתר טלטולו של כלי בשבת הוא עצם הגדרתו ככלי, אף כאן סביר שעל הגדרה זו חלוקים ת"ק ור"י. אמנם פרשנות זו אינה מחייבת, יש לקחתה בחשבון כאפשרות הסבירה ביותר. לאור פרשנות זו, אין לר"י אמירה כלשהי על 'מוקצה' ועל מוכנות.

ב. משנה שבת פכ"ד מ"ד

מחתכים את הדילועים לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים
ר' יהודה או' אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן

עמדתו של ר' יהודה ברורה: בהמה שהיתה בחיים בכניסת שבת אינה 'מוכנה' לאכילת כלבים בשבת ועל-כן אם מתה בתוך השבת אין להאכיל את נבלתה לכלבים. לא ברור האם משנה זו מציעה את דברי ר' יהודה כמחלוקת על תנא קמא או כהשלמה לדבריו. אם נניח כי מחלוקת בפנינו, תנא קמא יסבור שמצבה הפיזי של הבהמה בכניסת שבת אינו רלוונטי. כפי שנראה להלן, דעה כזאת מיוחסת בתלמוד הבבלי לר"ש, אך כאן תנא קמא הוא אנונימי.⁵ לכאורה ר"י מצריך הכנה של חומרים כדי להשתמש בהם בשבת.

ג. משנה שבת פ"כ מ"ה

מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשים
ושלכובסים לא יגע בו
ר' יהודה או' אם היה מותר מערב שבת מכיר⁶ את כליו ושומטן

לא ברור האם משנה זו שייכת לתחום עיסוקנו. ר"ש ליברמן כבר הורנו כי בספרות א"י איסורי 'מוקצה' נתפסים כאסורים בנגיעה⁷ ואם כן, ההוראה 'לא יגע' עשויה לשמש במסגרת קבוצת ההלכות הרלוונטיות לענייננו. כך נתפרשו הדברים אף בבבלי (קמא ע"ב), המנתח את הסוגיה במונחים של טלטול דבר שמלאכתו לאיסור 'לצורך גופו' ו'לצורך מקומו'.⁸

⁵ בדפוס הבבלי ביצה כז ע"ב (החל מדפוס שונצינו) מצוטטת משנה זו עם ר' שמעון כדובר הראשון: 'ר' שמעון אומ' מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים'. אולם 'ר' שמעון אומ' חסר בכל כתבי היד, כפי שנראה להלן, פרק ב', סוגיה 18.

⁶ כך בכה"י של סדר המשנה ועוד, עיי' בח"נ אצל גולדברג, שבת, עמ' 353.

⁷ ליברמן, ירוכפ"ש, עמ' 94-93.

⁸ ויתכן שמשמע כן אף מהירושלמי, פ"כ ה"ה, יז ע"ד.

לפי ניתוח זה, ר"י יתיר את טלטול הכלים ואת השימוש בהם, אם היו במצב נגיש בכניסת השבת. ברור כי נקודת הזמן של כניסת השבת משמעותית בקביעת הסטטוס ההלכתי של עצמים.⁹ אלא שיש לשים לב שר"י הוא המיקל במשנה זו, מול ת"ק האנונימי.

ד. משנה ביצה פ"ג מ"ד

בכור שנפל לבור

ר' יהודה או' ירד מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט
ר' שמעון או' כל שאין(ו) מומו ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן

משנה זו, אשר תעסיק אותנו רבות בעבודה זו, היא היחידה השונה מחלוקת ישירה בין ר"ש ור"י בהלכות 'מוקצה'. כפי שנראה להלן, משנה זו חורגת מהמוסכמה המקובלת בכך שר"י מיקל ואילו ר"ש מחמיר. אולם ראשית יש להגדיר את נקודת המחלוקת שבמשנה זו. מתוך התלמודים¹⁰ משתקפות שתי הבנות בסיסיות של משנה זו:

א. מחלוקת בראיית מומים ביום טוב

ב. מחלוקת במוכנות

נבחן את שתי האפשרויות לאור המשנה.

דברי ר"ש עוסקים במישרין במושג המוכנות. כלומר, ברור כי ר"ש מכיר במושג המוכנות ומזהה את נקודת הזמן של כניסת שבת כקריטית להגדרת מעמדו ההלכתי של הבכור, כמו גם של עצמים אחרים. אם בזאת עוסק ר"ש, לכאורה נראה כי זה הוא עניינו של ר"י גם כן. אולם כאן עלינו לשאול שאלה מתודולוגית בניתוח משניות: האם המשנה מייצגת את טיעוני החולקים זה מול זה, או שמא יתכן שטיעוני האחד מופנים לנמען שלישי, בעוד טיעוני השני מופנים כלפי הראשון? על פי ההצעה השנייה, ברור אמנם כי ר"ש מתייחס בדבריו לדברי ר"י, אולם, יתכן כי ר"י עצמו נוטל חלק בדיון אחר, העוסק בראיית מומין ביום טוב. במצב כזה, תרומתו של ר"ש היא בחשיפת הנחת יסוד פרשנית לדיון בראיית מומים, המשותפת לר"י ולבן מחלוקתו ההיפוטיטית. אמור מעתה, ר"י מתיר ראיית מומין ב"ט ואינו רואה מעשה זה כ'דין', האסור ביום טוב. היתרו של ר"י לכך מלמדנו כי שאלת המוכנות כלל אינה עולה על הפרק. מכאן נוכל להסיק אחת מן השתים: ר"י אינו דורש שדבר מה יהיה 'מוכן' בכדי שנוכל להשתמש בו בשבת; הגדרת המוכנות שלו רחבה משל ר"ש ובכור נכלל בגדר זה, אף אם לא ניכר מומו מעי"ט.

אולם יש לשים לב כי ר"י עצמו אינו נוקט כאן במינוח השייך להיתר על-ידי מומחה. העדר מינוח כזה בולט על רקע הברייתות המופיעות בתוספתא ובתלמודים בהקשר למשנה זו.¹¹ כך גם ההשוואה למשניות במסכת בכורות, בה נערך דיון עקרוני בסמכות הדיון של המומחים.¹² אף על פי כן יש רגליים לסברה כי עמדתו של ר"י במשנתנו נגזרת מתפיסתו העקרונית את היתר המומחים. נביא כאן את דברי הירושלמי:

⁹ כך עולה גם מעמדת ר"י בתוספתא שבת פט"ז ה"א, עמ' 75, 'אימתי אמרו נותנין לתלויה ביום טוב, בשמן שנתן לתוכה מערב יום טוב'.

¹⁰ עי' להלן, פרק ב', סוגיה מס. 20 ועי' ליברמן, תוסכפ"ש, מועד, עמ' 966-967.

¹¹ להלן, סוגיה מס. 20.

¹² בעיקר בפרק ד'.

ירושלמי ביצה פ"ג ה"א, סב ע"א

ר' יודה כדעתיה דר' יודה אמ' אין המומחה תורה
ר' חונה בשם ר' אבא דר' יודה היא
דר' יודה עבד ראיית בכור כראיית טריפה
כמה דאת אמר תמן רואין את הטרפה ביום טוב ודכוותה רואין את הבכור ביום טוב
ר' יודן בעי דמאי מדבריהם וראיית טריפה מדבריהן כמה דאת אמר רואין את הטרפה
ביום טוב ודכוותה מפרישין את הדמאי ביום טוב

התבונה כי לפי ר"י ראיית המומחה אינה מהתורה מתבססת על משנה במסכת בכורות:

משנה בכורות פ"ד מ"ג

השוחט את הבכור ומראהו את מומו ר' יהודה מתיר
ר' מאיר אומ' הואיל והוא נשחט שלא על פי מומחה אסור

ברור כי על פי משנה זו ר"י תופס את ראיית המומחה כמשנית לעצם קיומו של המום.¹³ מכאן, שאף בענייננו סביר כי ר"י יתעניין יותר בשאלת קיומו של המום מאשר בשאלת הראיה. אלא שעמדה זו ניתנת לניתוח בשני פנים. אם נניח שר"י דורש מוכנות, הרי שלדעתו המום שאנו מבקשים יצטרך להיות מום שלא נוצר כתוצאה מהחבטה בבור ושסביר שהיה קיים בערב יום-טוב. לעומת זאת, אם נניח כי ר"י אינו דורש מוכנות, הרי שעצם קיומו של המום מספק בכדי להתיר את הבכור וממילא אין להלכות יו"ט כל השלכה על דעתו. מיקום דבריו במסכת ביצה, לפי הבנה זו, נגרר אחרי דברי ר"ש, אשר עבורו ההבחנה בין יו"ט וחול רלוונטית. הראנו, אם כן, כי הבנת דברי ר"י על רקע עמדתו העקרונית בבכורות עדיין אין בה משום להבהיר את עמדתו לגבי הצורך במוכנות ביו"ט. כל שניתן לומר בבטחה הוא שדעתו ודאי אינה מייצגת את העמדה המחמירה בהקשר זה. כפי שעולה מפרק זה וממקורות נוספים בספרות התנאית, הדרישה למוכנות האכלים בשבת וביו"ט מוסכמת כנראה על כל התנאים.¹⁴ אשר על כן, נראה בלתי סביר כי ר"י אכן יוותר על דרישת המוכנות. כפי שנראה להלן, התלמודים עמלו רבות בכדי ליישב משנה זו עם הקונספציה הכללית של מחלוקת ר"ש ור"י במוקצה. לעת עתה אציע רק הסבר נוסף אחד, של שלמה צייטלין, לבעיה זו. לטענת צייטלין בהבנת מחלוקת זו ובבדיקת מקורות תנאיים נוספים יש להבחין בין 'מוקצה' ובין 'כוונה' ו'הכנה'. לדבריו, ב"ש וב"ה חולקים באופן בסיסי בצורך ב'כוונה', הגוררת 'מוכנות', כאשר ב"ש הינם המקלים וב"ה המחמירים. ר"י הממשיך את תפיסת ב"ש, יטען כי אין כל צורך ב'כוונה' להשתמש בבכור ביו"ט ועל-כן אין צורך להזדקק למושג המוכנות. ר"ש, לעומת זאת, הנסמך על שיטת ב"ה, יחייב 'כוונה' מראש להשתמש בבהמה זו ומכיון שלא נראתה למומחה הרי שלא יכול היה הבעלים להתכוון לכך. לפי שיטתו, כפי שהוזכר במבוא (3.2), ר"ש וב"ה אמנם מקילים ב'מוקצה', אבל ב'הכנה' הנובעת מ'כוונה', ניצבים דוקא הם בצד המחמיר. באופן כזה יכול צייטלין

¹³ משתקפת כאן תפיסה ריאליסטית של ההלכה, שלפיה שאלת המבחן היא האם המום אכן היה קיים. עמדת ר"מ, לעומת זאת, משקפת עמדה נומינליסטית התולה את הדין בהכרעה של רשויות החוק באשר לסטטוס של הבכור.

¹⁴ השו"י: יצחקי, מוקצה, עמ' 85.

להסביר את משנתנו, בעודו שומר על הקונספציה של מחלוקת ר"ש ור"י ב'מוקצה'.¹⁵ אלא שכפי שטענו לעיל, טענותיו של צייטלין מתבססות בין השאר על מקורות אמוראיים ואין בידו ליצור תמונה קוהרנטית מתוך הספרות התנאית גופה. כפי שנוכח במהלך פרק זה, מהלכו הפרשני של צייטלין נראה בעיני מיותר, מכיון שברובד התנאי המובהק המחלוקת אינה כה ברורה.

ה. משנה שבת פ"ב מ"ד

לא יקוב אדם שפופרת שלביצה וימלאנה שמן ויתנינה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא שלחרס ור' יהודה מתיר אם חיברה היוצר מתחילה מותר מפני שהוא כלי אחד לא ימלא אדם <את> הקערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ר' יהודה מתיר

בטעמה של משנה זו נאמרו כמה פירושים. מסתבר, כפי שקבע גולדברג, כי שני הטעמים המופיעים בירושלמי ('שלא הותחל בכל טיפה וטיפה'; 'שמא ישכח ויערה'¹⁶) קשורים להדלקה עצמה ולהאצתה.¹⁷ טעמו של הבבלי, 'אתי לאיסתפוקי מיניה', לעומת זאת, מתבסס על ההנחה כי השמן שבביצה אסור משום 'מוקצה'. לפי הבנה זו, מצינו שר"י מיקל מול ת"ק בהלכה הקשורה ל'מוקצה'.¹⁸ אלא שכאמור אין הכרח להסביר משנה זו בהקשר להלכות 'מוקצה'.

1.2 ר' שמעון

א. משנה שבת פ"ג מ"ו

מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ר' שמעון <אומ> כל הנירות מיטלטלין חוץ מן הנר הדלק בשבת

ר"ש מתיר טלטול כל נר לבד מנר דולק¹⁹, בניגוד לת"ק סתמי האוסר לטלטל נר ישן. מהם טעמיהם? ההתנגדות לטלטול נר ישן התפרשה על רקע מאיסות הנר הישן.²⁰ ניתן לעומת זאת לפרש כי ת"ק אוסר לטלטל נר שאכן כבר יוחד בפועל לשימוש האסור, לעומת הנר החדש, שעל אף שיוצר למטרה זו טרם שימש לצרכה. אף באשר לדברי ר"ש ניתן להתלבט האם האיסור על טלטול הנר הדולק קשור לחשש מכיבוי או לסטטוס האיסורי של הנר בזמן הדליקה.²¹ ההבנה

¹⁵ צייטלין, כוונה. דברים דומים עולים מיצחקי, מוקצה.

¹⁶ פנ"מ פירש שמדובר בהערה לנר; קה"ע פירש שההערה היא לכלי אחר לשם הסתפקות ממנו, ע"י בהע' הבאה.

¹⁷ גולדברג, שבת, עמ' 45-46, הכריע כפירוש הפנ"מ (לעיל, הע' קודמת). לעומת זאת, ליברמן, תוסכפ"ש, מועד, עמ' 29, הע' 33, מעדיף את הבנתו של קה"ע. על הכרעתו של ליברמן יש לומר: א. הניסוח 'יערה' מתאים יותר לעירווי לתוך הנר מאשר להסתפקות בשמן לצרכים אחרים; ב. תמיהתו של ליברמן על פירוש הפנ"מ, 'לפי פירוש זה קשה לבאר 'ואפילו הוא של חרס', רלוונטית אף לטעמו הראשון של הירושלמי וא"כ הקושיה אינה על הפנ"מ כי אם על הירושלמי. נראה לי שניתן להסביר את הירושלמי, שאף אם הכלי הנסמך הוא כלי ממש, השונה משפופרת הביצה בכך שמשמש לתפקיד זה בקביעות, ומשום כך קטן הסיכוי להערה לתוך הנר, אין להשתמש בו באופן זה; ג. פירוש זה, הקשור להבערה עצמה מתאים יותר לתפיסת הירושלמי, כפי שמבאר גולדברג, שם.

¹⁸ ע"י פני יהושע, ד"ה 'במשנה', 'בגמרא'.

¹⁹ כך נראה לכאורה להבין, אולם כפי שנראה להלן, פרק ב', סוגיה מס. 3, הלשון 'הדלק בשבת' נתפרשה אף כ'נר אשר דלק בשבת (וכרגע כבר אינו דולק)'.
²⁰ ירושלמי פ"ג ה"ו, ו ע"ג; בבלי מד ע"א.

²¹ ע"י בבלי מו ע"ב – מז ע"א.

הראשונה של ר"ש מאפשרת לטעון כי ר"ש אינו מוטרד כלל מסטטוס של 'מוקצה' וכי תורף אמירתו היא שהקריטריון היחיד הראוי לשקלול הוא החשש מכיבוי. היגד כזה אקויוולנטי לקביעה ר"ש לית ליה מוקצה'. ההבנה השניה, לעומת זאת, מייחסת לר"ש נגיעה כלשהי בתחום איסורי הטלטול הקשורים לסטטוס.

בן הפלוגתא של ר"ש אינו מסומן במפורש במשנה. התוספתא ומקבילותיה בשני התלמודים מייחסים דעה זו לר' יהודה, אך במשנה גופה משנה זו אינה מתוארת כמחלוקת ישירה בין השנים. זאת ועוד. בין שתי הדעות במשנה שוררת אסימטריה מסוימת. רק אם נפרש כי ת"ק אוסר את טלטול הנר הישן בשל הסטטוס שלו ואילו ר"ש אוסר את טלטולו של הנר הדולק מחשש לכיבוי, ניתן יהיה להסביר את הדעות כמשתתפות בדיון משותף; כל צירוף אחר יעלה כי שני החולקים אינם עסוקים באותו דיון. אף לפירוש שהוצע כאן, ישנו פער טרמינולוגי בין ת"ק ובין ר"ש. מכאן, שבפירוש משנה זו מספר אפיקים אפשריים. הבחירה לפרש את המשנה כמחלוקת ר"י ור"ש ב'מוקצה' יש בה הכרעה פרשנית אפשרית אך לא הכרחית.

ב. משנה ביצה פ"א מ"ט

בית שמי אוי אין משלחים ביום טוב אלא מנות
ובית הילל אוי משלחין בהמה חייה ועוף חיים ושחוטים
משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה
ר' שמעון מתיר אף בתבואה

משנה זו עוסקת אמנם בשילוח, העשוי להתפס כמלאכה, אולם כפי שראינו לעיל ישנה השקה בין מלאכת ההוצאה ובין איסורי הטלטול והשימוש. כמו-כן, איסורו של ת"ק בתבואה הוסבר בידי המפרשים במונחים הקרובים לתחום ההלכתי של 'מוקצה'. רש"י מציין כי התבואה 'אינה ראויה היום' ואף מפרשים אחרים נקטו בלשון 'חזי' המוכר לנו מהלכות 'מוקצה'.²² אף על פי כן נמנעו המפרשים מלקשר בין היתרו של ר"ש ובין ההנחה 'דלית ליה מוקצה'. על פי הנחות היסוד הבבליות שנראה להלן, היה בהחלט סביר לפרש כי ת"ק אוסר את טלטול התבואה, המחוסרת טחינה ושעל כן לא ניתן להשתמש בה ביו"ט, ו'אית ליה מוקצה'; לעומת זאת ר"ש, 'דלית ליה מוקצה', אינו מוטרד מכך שישלח דבר שאינו ראוי לאכילה בו ביום.²³ ההימנעות מפירוש זה מובנת, שכן לפי שיטה זו יסתבר כי ר"ש מתיר הכנה מיו"ט לחול. החשיבות לענייננו היא בקיומה של אופציה פרשנית זו, במקביל לאופציות דומות במשניות האחרות בסעיף זה.²⁴

ג. משנה ביצה פ"ג מ"ד – בכור שנפל לבור'

דנו במשנה זו לעיל בדיון על ר' יהודה.

²² למשל, הריטב"א, יד ע"ב: 'פי' דמסתמא לא חזיא ליו"ט'.

²³ רש"י ואחרים פירשו שהיתרו של ר"ש נובע מהאפשרות ההרחוקה, 'שמא יבשלם בקדירה ויכתשם במכתשת קטנה'. אולם מהתוספתא ומהירושלמי משתמע כי התבואה הותרה כמאכל בהמה.

²⁴ הד להבנת המשנה במסגרת הלכות 'מוקצה' ניתן לשמוע בירושלמי, הדן במוכנות ובהיתר טלטול.

נסכם אם כן את המצאי. במשנה אין אף מחלוקת ישירה אחת בין ר"י לר"ש בעניינים הנידונים, לבד מהמחלוקת בעניין בכור שנפל לבור, שבה הדעות הפוכות מן המקובל. בשני מקרים (נר, נבילה) נוסח המשנה שלפנינו אין בו מחלוקת בין השניים, אלא בין האחד לבין ת"ק סתמי, אך בתוספתא, במקרה אחד, ובהבנת המשנה בבבלי, במקרה השני, המחלוקת מאויישת בשני חולקים - ר"ש ור"י.

טווח העניינים הנידונים במשניות הללו רחב למדי וכולל טלטול כלים (שברי כלים, בגדים, נרות) ושימוש בחמרים (נבילה, בכור, שפופרת של ביצה). ר"י מיקל בשלוש מתוך חמש המחלוקות שסקרנו ואילו ר"ש מחמיר באחת ומיקל באחת. את המונח 'מוכן' מצינו בדברי האחד כדברי השני. יש לציין שסקירה כללית של הופעת ר"ש ור"י במשניות ביצה ושבת במלואן, אינה מורה על נטיה של האחד או השני לקולא או לחומרא.

2. תוספתא

2.1 ר' יהודה

א. תוספתא שבת פ"ג הי"ג-י"ד (עמ' 14)

מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי ר' יהודה
ר' מאיר אומ' כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו באותה שבת
ר' שמעון או' כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת
כבה מותר לטלטלו
אבל כוס וקערה ועששית שכבו לא יזיזם ממקומן
ר' לעזר בי ר' שמעון או' מסתפקין מנר הכבה ומנר המנטף

לעיל ראינו את המשנה המקבילה (פ"ג מ"ו). דעת ת"ק במשנה מיוחסת כאן לר"י, כך שבניגוד למשנה התוספתא מציגה מחלוקת ישירה בין ר"י לר"ש. אלא שבשונה מהמשנה בתוספתא ישנה דעה שלישית באשר לטלטולו של נר, דעת ר"מ. דברי ר"מ ודברי ר"ש קרובים זה לזה מבחינה לשונית. במקבילה בירושלמי ניסוחן של שתי הדעות זהה לחלוטין, 'כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדלק בשבת', כאשר ההבדל נעוץ בתוספת לדברי ר"ש, 'כבתה מותר לטלטלה'. לדברי גולדברג, "אפשר שיסוד המחלוקת הוא בתפיסת מובנה של התיבה "הדולק" בלימוד היסוד של ר' עקיבא... ובודאי קראו הַדְּלָק. ר"ש מפרש דולק ממש, ור' מאיר תופסו כתואר לנר שהדליקו באותה שבת, ור' יהודה כתואר לנר שהדליקו בו פעם".²⁵ אלא שיש להבחין בין הצעות דברי ר"ש ור"מ הקרובים זה לזה מבחינת הניסוח לבין דברי ר"י המנוסחים באופן אחר. לטעמי, הצעת הדברים בתוספתא מעמיקה את התחושה העולה מן המשנה כי ת"ק (כאן: ר"י) ור"ש (כאן: ר"מ ור"ש) אינם עסוקים בשיח משותף.²⁶

תוספת על הנאמר במשנה מצויה אף במשפט 'אבל כוס וקערה ועששית שכבו לא יזיזם ממקומן'. נראה בברור שאלו דברי ר"ש, המבחין בין נר ובין כלי הדלקה אחרים. כלומר, כפי שהדברים

²⁵ גולדברג, שבת, עמ' 74.

²⁶ יתכן שדבריו של ר' יהודה משמרים דוקא הלכה קדומה לר"ע, כפי שציין אפשטיין (ר' יהודה, עמ' 13) בהקשר אחר: 'ואולם ר' יהודה שמר על נוסח המשנה הקדומה לר"ע, מחזיק בכל אלה במחלוקת ב"ש וב"ה לפי המשנה הראשונה', ז"א שהוא שונה מחלוקת בצורה הקדומה... ועי' אורבך, ההלכה, עמ' 188; זהר, הלכות קדומות.

מוציגים בתוספתא, דעת ר"ש אינה מתירה באופן גורף כל טלטול בשבת. לשון אחר: ר"ש מכיר בקיומו של סטטוס לחפצים הנקבע בכניסת השבת. ראינו זאת כבר לעיל במשנת 'בכור שנפל לבור', אלא ששם דובר באוכלים ואילו כאן עסוקים אנו בכלים.²⁷

ב. תוספתא שבת פי"ד ה"ו (עמ' 66)

שברי עריבה לכסות בהן את החבית ושל סכוכית לכסות בהם את הפך
ר' יהודה או' ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה ושל זכוכית
לצוק לתוכן שמן לתינוק

הלכה זו נסמכת על המשנה שנזכרה לעיל ואין בה חידוש לענייננו. ראוי רק להדגיש כי אף
בתוספתא ת"ק אנונימי והדברים אינם מיוחסים לר"ש.²⁸

2.2 ר' שמעון

א. ברייתת נרות הנ"ל (פ"ג הי"ג)

ב. תוספתא יום טוב פ"ג הי"ח (עמ' 298)

ר' ליעזר או' נוטל אדם קיסם לחצות בו שניו
וחכמים או' לא יטול אלא מן האבוס שלפני בהמה
ובלבד שלא יקטמנו לחצות בו שיניו
אם קיטמו בשבת - חייב חטאת ביום טוב לוקה ארבעים
ר' ליעזר אומי מגביב את החצר ומדליק ובלבד שלא יעשה צבורין
ור' שמעון מתיר שכל שבחצר מוכן

סופה של הלכה זו בתוספתא, המבוססת על המשנה (פ"ד מ"ו), כולל מחלוקת בין ר"א ור"ש על
עשיית צבורין. ליברמן עמד על כך שהטעם 'שכל שבחצר מוכן' מכוון לכל ההלכה ולא לדברי ר"ש.
להלן (פרק ב, סוגיה מס. 27) נציע את הדברים באופן שונה מעט. לעת עתה מספק לומר כי
בקריאה פשוטה של התוספתא, עמדת ר"ש אינה שוללת את הדרישה למוכנות. היתרו של ר"ש
כאן, אם נדייק, אינו בעצם השימוש בחומרי הבעירה ביום-טוב, דבר שהיה עשוי להגזר ממוכנותם,
אלא בצבירתם. מכאן, שהלכה זו אינה יכולה לשמש לנו לבחינת עמדתו של ר"ש ב'מוקצה', שהרי
למעשה לא בזה הוא חולק.

ג. תוספתא יום טוב פ"ג הי"ג (עמ' 293)

בכור שנפל לבור אע"פ שמומו ניכר מערב יום טוב ולא התיירו מומחה אין שוחטין אותו
ביום טוב לפי שאינו מן המוכן

²⁷ איני בטוח שיש לקבל את פירושו של ליברמן, תוסכפ"ש, מועד, עמ' 51, 'שבכלים הללו יש הרבה שמן והוקצו
מלכתחילה לכל השבת, כמו שפירשו בבלי...'. בבבלי (מד ע"א) קובע מר זוטרא, 'כי קא שארי ר' שמעון בנר זוטרא
דדעתיה עילויה אבל הני דנפישו לא', אולם לא ברור מהבבלי כי מדובר בדעת על השמן ולא בדעת על הכלי עצמו,
שאינו מיועד להזהר. אף אם פירושו זה של ליברמן מתאים לבבלי, אין כל הכרח לפרש כך את התוספתא.
²⁸ ניתן להוסיף לרשימה זו אף את תוספתא שבת פט"ז ה"א (עמ' 75): 'אמ' ר' יהודה אימתי אמרו נותנין לתלויה ביום
טוב בזמן שנתן לתוכה מערב יו"ט לא נתן לתוכה מערב יו"ט לא יתן לתוכה ביו"ט'.

כך הנוסח בכ"י וינה וכן קבע ליברמן בנוסח הפנים של מהדורתו. אולם בשאר עדי הנוסח (כ"י ערפורט ולונדון ודפוס ראשון), הנוסח הוא:

בכור שנפל לבור ר' שמעון אומר אע"פ שמומו ניכר...

ליברמן מסיק בהחלטיות שגירסת כ"י וינה היא המקורית.²⁹ אלא שראיותיו של ליברמן מושתתות על המקבילות בתלמודים ולא על עדי נוסח ישירים או עקיפים של התוספתא עצמה. הופעתו של ר"ש בשלושה עדי נוסח, מענפים שונים, מחזקת את התחושה כי דברים אלה מקוריים הם בתוספתא. היעלמותו של ר"ש מכ"י וינה עשויה להיות מושתתת דוקא על המקבילות בתלמודים. אף כאן הדברים אינם מוחלטים, אך נראה לי כי אין לקבל באופן גורף את קביעתו של ליברמן בעניין זה.

במידה ור"ש אמנם מופיע בהלכה שלפנינו, הרי שדעתו מצטרפת לדעתו שבמשנה ואף מקצינה אותה, מתוך דרישה מפורשת לראיית מומחה לפני יום טוב. מצינו אם כן, כי ר"ש אינו אדיש כלל לדרישה למוכנות וכי דרישותיו בתחום זה עשויות להיות מחמירות.

ד. תוספתא יום טוב, פ"א ה"ח (עמ' 281)

ר' שמעון או' בית שמי או' לא יטול אדם גוזל עד שיקשר
בית הלל או' לא יטול אדם עד שינענע
והמקשר והמנענע בבורות שיחין ומערות מותר ובאילן אסור
המקושרים והמנענעים בכל מקום אסורין משם גזל

ר"ש מציג בתוספתא זו מסורת חילופית לזו שהוצגה במשנה.

משנה ביצה פ"א מ"ג

בית שמי אומ' לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום
ובית הלל או' עומד ואומ' זה וזה אני נוטל

המחלוקת כפי שמוסרה ר"ש בתוספתא חמורה יותר מזו המיוצגת במשנה. ב"ה אוחזין בשיטת ב"ש שבמשנה (נענוע) ואילו ב"ש מציגים דעה חמורה יותר (קשירה).³⁰ אמנם ממסירת מחלוקת אין בהכרח לגזור את עמדתו האישית של ר"ש, אולם אין להתעלם מהאפשרות שלמסירה שבפי התנא זיקה כלשהי לדעתו האישית.³¹

²⁹ תוסכפ"ש מועד, עמ' 966-967.

³⁰ ליברמן, תוסכפ"ש מועד, עמ' 925-926, סומך על בעל מנחת ביכורים שהבחין בין המשנה העוסקת לדעתו ביוני בית שאינם צריכים קשירה ובין התוספתא העוסקת בגזלות של הפקר, הנזקקים לקשירה. אולם התופעה של מסורות מוחלפות לגבי מחלוקת ב"ש וב"ה נפוצה למדי (אפשטיין, ר' יהודה) וקשה לומר מדוע דוקא כאן לא להניח כי במסורות מוחלפות עסקינן, כפי שמקובל להניח במקומות אחרים. במספר מקומות נוספים בתוספתא מביא ר"ש מסורת על מחלוקת ב"ש וב"ה, השונה ממסורת מקבילה המובאת שם או במקום אחר, עי' למשל: תוספתא פסח' פ"ז ה"ב, פרה פ"ה ה"א, זבים פ"א ה"ו.

³¹ והשוו: אפשטיין, ר' יהודה, עמ' 13 (לגבי ר"ע): 'שנה בכמה מקומות מחלוקת ב"ש וב"ה בניגוד מפורש למחלוקת זו של ה"משנה ראשונה" או משנת ה"חכמים" (בני הדור), אם ששינה משנתנו מדעתו ושיטתו וסברתו, או על פי שמועה מרבותיו'.

3. ברייתות בירושלמי

הברייתא היחידה בירושלמי המזכירה את ר"ש או את ר"י בתחומים ההלכתיים הרלוונטיים, היא המקבילה לתוספתא על טלטול נרות.

ירושלמי שבת פ"ג ה"ו, ו ע"ב

דתני

כל הנירות מטלטלין חוץ מן הנר הדלק בשבת דברי ר' מאיר
ר' יודה א' נר חדש מותר לטלטלו וישן אסור לטלטלו
רבי שמעון א' כל הנרות מיטלטלין חוץ מן הנר הדלק בשבת כבה מותר לטלטלו

כפי שהוזכר לעיל, ברייתא זו מתייחדת ממקבילותיה בכך שדברי ר"מ ודברי ר"ש מנוסחים בלשון זהה, כאשר ההבחנה ביניהם מודגשת ע"י משפט תנאי, 'כבה מותר לטלטלו'. הפער הלשוני עליו עמדנו בתוספתא בין ניסוחיהם של ר"מ ור"ש ובין ניסוח דבריו של ר"י רחב עוד יותר בברייתא שבירושלמי. בניגוד למשנה ולתוספתא בה נוסחו דברי ת"ק/ר"י בבינוני פועל ('מטלטלין'), בדומה לניסוחיהם של בני מחלוקתו, בירושלמי מנוסחים דבריו בהצעה של איסור והיתר. ניסוח זה חריג ביותר במסגרת הניסוח של דיני הטלטול בספרות התנאית. כמו-כן, יש לשים לב כי בניגוד לתוספתא, בה הקדימו דברי ר"י את דברי שני התנאים האחרים, בירושלמי חוצצים דבריו בין ר"מ לר"ש. ניתן לשער, לפיכך, כי מנסח הברייתא מציע את דברי ר' יהודה כהערה מחמירה על דברי ר"מ.³² ר"י יסכים, אם כן, שנר שדלק אסור בטלטול, אך יוסיף לכך נרות ישנים, אף כאלה שלא דלקו בשבת. כלומר, בניגוד לדעות ר"מ ור"ש המוצגות כקטביות, דעת ר"י עשויה להתפס כדעה משנית, הנספחת על דברי אחד התנאים האחרים.

4. ברייתות בבבלי

4.1 ר' יהודה

א. בבלי שבת מד ע"א

ת"ר מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי ר' יהודה
ר' מאיר אומי' כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת
ר' שמעון אומי' כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת
כבה מותר לטלטלו
אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומן
ר' אלעזר ברי' שמעון אומי' מסתפק הוא מן הנר הכבה ומן השמן המטפטף
ואפי' בשעה שהנר דולק

דנו בברייתא זו לעיל ונשוב לדון בה בפרק הבא.

ב. בבלי שבת מד ע"א

³² השוו': משנה ביצה פ"ג מ"א : 'אין צדים דגים מן הביבין ואין נותנין לפנייהם מזונות אבל צדים חייה ועוף מן הביברים ונותנים לפנייהם מזונות רב' שמעון בן גמליאל או' לא כל הביברים שוים זה הכלל כל המחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר'. הניסוח בבינוני פועל ברישא מפנה את מקומו לניסוח איסורי בסיפא. הכלל שבסיפא מצמצם אמנם את תחולתו של הרישא, אך אינו חולק על עצם ההבחנות המצויות בו. ב. משנה שבת פ"ט מ"ג: 'ספק ואנדרוגינס אין מחללין עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינס'.

והתניא ר' יהודה אומ' כל הנרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת³³
ברייתא זו המופיעה בבבלי בלבד, מתפרשת בתלמוד כנסמכת על הרעיון של 'מוקצה מחמת
איסור'. הבנה זו מסתברת לאור קריאתנו את הברייתא בירושלמי לעיל, לפיה דברי ר"י מובאים
כהערה על דברי ר"מ. אם ר"י יסכים עם ר"מ שנר שהדליקו בו באותה השבת יאסר ואילו נר שלא
דלק יותר, אלא אם כן היה נר ישן, יסתבר כי לפי שיטת ר"י נרות של מתכת שלא דלקו בשבת
יותרו. מסתבר אם כן כי ברייתא זו מהווה מיצוי של אופציה פרשנית הטמונה כבר בבברייתא
היסודית הדנה בטלטול נרות.

4.2 ר' שמעון

א. בבלי שבת מד ע"א – נידון לעיל, 4.1, א.

ב. בבלי שבת מד ע"א (= שבת מו ע"ב, ביצה לע"ב)

ת"ר מותר שמן שבנר ושבקערה אסור
ור' > שמעון מתיר

כפי שנראה, ברייתא זו נתפסת כמפתח לתפיסת ר"ש. אין הכרח להסיק מברייתא זו שר"ש אינו
מצריך מוכנות כלל, אלא יתכן שדעתו מראש על השמן שיוותר. כפי שנראה להלן, לברייתא זו
ישנה מקבילה ארצישראלית, אלא ששם ר"ש אינו מופיע בתוך הברייתא גופה.

ג. בבלי ביצה לע"ב

תני רבי חייא קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא/ולא³⁴ מן הסמוך לסוכה
ורי שמעון מתיר
ושוין בסכת החג בחג שאסורה
ואם התנה עליה הכל לפי תנאו

מברייתא זו מתברר כי על אף שר"ש מתיר נטילת עצים מסוכת חול (או מן הסמוך לה), הוא אוסר
זאת בסוכת מצוה. נמצינו למדים כי אף לר"ש ייעודו של דבר מסוים קובע את מעמדו, לכל הפחות
כאשר מדובר בייעוד למצוה.

ד. בבלי ביצה לג ע"ב

תנו רבנן מגבב מן החצר ומדליק
שכל מה שבחצר מוכן הוא
ובלבד שלא יעשה צבורין צבורין
ורי שמעון מתיר

נראה כי ר"ש אינו חולק על הצורך במוכנות; היתרו של ר"ש מתייחס לעשיית הצבורין, אשר יכול
להתפס כהכנה מיו"ט לחול או כמלאכת מעמר.³⁵ להלן נראה את היחס בין ברייתא זו ובין
התוספתא המקבילה לה ונעמוד על הקשר להלכות 'מוקצה'.

³³ ע"י להלן, פרק ב', סוגיה 3, ליד הע' 49, לגבי נוסח הגאונים בביריתא זו.
³⁴ ע"י להלן, פרק ב', סוגיה 23, לח"נ במילה זו.

ה. ביצה לג ע"א

תנו רבנן אין סומכין את הקדירה בבקעת וכן הדלת לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה ור' שמעון מתיר

ברייתא זו משמעותית לדיוננו בשל הופעת הטעם בדברי ת"ק, 'לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה'. פירושו של טעם זה הוא כי ייעודו של חפץ נתון משמעותי לקביעת מעמדו לעניין טלטול ושימוש. מקריאת ברייתא זו בפני עצמה ניתן היה להבין כי ר"ש אינו מוטרד מייעוד וכי ברגע שחפץ הותר לשימוש כלשהו הרי שניתן להשתמש בו אף לשימוש אחר. תפיסה זו איננה שוללת את עצם מעמד המוכנות, אך היא מזהה את המוכנות כאבסולוטית – מעמדו של חפץ הוא 'מוכן' או 'אינו מן המוכן', ללא תלות בייעוד המקורי שנקבע לו.

ו. בבלי שבת קמה ע"ב

כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה
זתים וענבים שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורין
ור' אליעזר ור' שמעון מתירין

ברייתא זו נסמכת למשנה (פכ"ב מ"א): 'חלות דבש שריסקן מערב שבת יצאו מעצמן אסורים ר' לעזר מתיר'. כפי שמעיר רב יוסף בבבלי, נראה כי תרומתה של הברייתא הינה בהוספת בר פלוגתא יתר על ר' אלעזר. אין הכרח לפרש ברייתא זו לאור הלכות 'מוקצה'. אולם ניתן להציע כי לפי ת"ק התוצר יאסר מכיון שהוא לא היה במצב פיזי זה לפני שבת וממילא לא נועד להיות משקה. ר"ש מצטרף לר"א בהעדר דרישה לייעוד הפירות למשקין. יש להעיר כי ברייתא זו אינה מוכרת בספרות ארץ-ישראל.³⁶

מן הברייתות הללו נראה כי ר"ש מיקל בשימוש בחמרים בשבת וביר"ט. אין בדברי ר"ש בבבלי כל אמירה מקילה לגבי טלטול כלים, לבד מלגבי נרות. ניתן להבחין כי בבבלי מרובות הברייתות אשר מיוצגות בהן דעותיהם של ר"ש ור"י בתחום ההלכתי שאנו עוסקים בו. יש לתת את הדעת לכך שלרוב הברייתות שבסעיף זה אין מקבילה ארצישראלית קרובה. אולם אף בברייתות בבבלי כמעט ואין מחלוקת ישירה בין ר"ש לר"י. כמו כן, אין סימטריה בין שני תנאים אלה בברייתות שבבבלי. דעתו של ר"ש מופיעה במספר ברייתות ייחודיות לבבלי, בניגוד לדעת ר"י הממעטת להופיע בהן. בפרק הבא נעמוד על היחסים שבין הברייתות שבבבלי ובין התפיסה הכללית של הבבלי את הלכות 'מוקצה'.

לסיום סקירתנו יש לציין שבמקורות תנאיים ניתן לאתר מגמה מסוימת של הקלה בדברי ר"ש בהלכות שבת ויר"ט אף שלא בענייני הכנה, שימוש וטלטול.³⁷ אמנם בבדיקה פרטנית לא נראה כי הוא מיקל באופן מובהק יותר מאחרים, אך נשתמרו במקורות כמה ביטויים ייחודיים המתייחסים להיתר:

³⁵ ראו התלבטותו של הרשב"א בעניין זה.

³⁶ עי' דיון אצל גולדברג, שבת, עמ' 365.

³⁷ עי' גילת, שבות, עמ' 104, שעמד על כך שר"ש מיקל בכמה ענייני שבות.

ירושלמי ביצה פ"ד ה"ה, סב ע"ד

תני לא יצא סומא במקלו ולא רועה בתרמילו ור' שמעון מתיר
וכן היה ר' שמעון או' הואיל והוא מותר בדבר אחד יהא מותר בכל הדברים³⁸

ירו' שבת פט"ז ה"א, טו ע"ב

מתניתי דר' שמעון דר' שמעון אמ' אין דבר משום שבות שעומד בפני כתבי הקודש

בניגוד לכך, אצל ר' יהודה קשה למצוא קו כללי של חומרא או קולא בהלכות שבת בכלל. נשאלת
השאלה, האם ברובד התנאי יש לר"ש מערכת עקרונית מסודרת לגבי פרטי הלכות שבת וי"ט, או
שמה ישנה מגמה כללית להקל (ואף זהו עקרון) המתבטא בתחומים שונים³⁹?

5. סיכום

בפרק זה עמדנו על מספר נקודות:

במקורות התנאיים הקאנוניים אין זכר למחלוקת ישירה בין ר"ש לר"י ב'מוקצה'. אף במקום בו
ניתן לעמוד על קיומה של מחלוקת כזאת על פי מקבילות, העובדה כי המשנה לא בחרה להציב
את דעות שני התנאים הללו זו מול זו, מלמדת אותנו על מעמדה המסופק של מחלוקת זו בספרות
התנאית.

למקורות התנאיים הקאנוניים הכוללים את דעותיהם של ר"ש ו/או ר"י, ניתן להציע כמה
אלטרנטיבות פרשניות. הפרשנות לפיה לר' שמעון 'לית ליה מוקצה' ולר' יהודה 'אית ליה מוקצה'
אפשרית לעתים, אך ודאי שאינה הכרחית.

במקורות התנאיים שבתלמוד הבבלי ניתן למצוא הד עמוק יותר למחלוקת מקפת בין שני התנאים
הללו, על אף שדעתו של ר"ש זוכה לביטוי נרחב יותר מאשר זו של בן מחלוקתו.

³⁸ להלן, פרק ב', סוגיה מס. 25, נעמוד על כך שבהופעתה הבבלית הוסב היתרו של ר"ש ל'מוקצה', ללמדנו, שבמקום
בו תפיסת הירושלמי היא שר"ש מיקל בהלכות שבת (הוצאה), הבבלי תופסו כמיקל ב'מוקצה' דוקא.
³⁹ אולם כבר פראנקעל, דרכי המשנה, עמ' 181, עמד על כך כי ר"ש מיקל לרוב בהלכותיו, בתחומים שונים. אם כן
הדבר, יקל עלינו להגדיר את קולותיו בתחומי 'מוקצה' בספרות התנאית כחלק ממגמת הקלה כללית, ללא תלות
בעקרון ספציפי.